

การพูดล่าช้า

ความหมาย

การพูดล่าช้า (Delayed Speech) เป็นความบกพร่องเกี่ยวกับพัฒนาการด้านภาษาและการพูดของเด็ก โดยมีความหมายที่สังเกตได้คือ เด็กไม่ค่อยเข้าใจคำพูดของผู้อื่น ทำให้ตอบสนองคำพูดของผู้อื่นไม่ถูก เริ่มพูดคำที่มีความหมายได้ล่าช้ากว่าเด็กอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในวัยเดียวกัน พูดได้ไม่สมอายุ สื่อสารกับผู้อื่นด้วยคำพูดไม่ได้ หรือถ้าพูดได้ก็ไม่สามารถเล่าเรื่องต่อเนื่องกัน เด็กที่พูดล่าช้ารู้จักคำศัพท์ในวงจำกัด และเรียบเรียงถ้อยความได้ไม่ดี

เกณฑ์ในการพิจารณาความล่าช้าทางภาษาและการพูด

การที่จะบ่งว่าเด็กรายใดพูดล่าช้า ต้องพิจารณาโดยเปรียบเทียบกับพัฒนาการทางภาษา และการพูดของเด็กปกติ ซึ่งอยู่ในวัยเดียวกัน เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณามีดังนี้

๑. อายุเมื่อเริ่มพูด เด็กปกติเริ่มพูดเป็นคำที่มีความหมายได้เมื่ออายุระหว่าง ๘ เดือน ถึง ๑๘ เดือน เด็กที่เริ่มพูดช้ากว่าช่วงนี้อาจจะมีพัฒนาการทางภาษา และการพูดช้า เด็กที่พูดล่าช้าอย่างผิดปกติ คือ เด็กที่อายุ ๒ ปี แล้วยังพูดเป็นคำที่มีความหมายไม่ได้

๒. จำนวนคำศัพท์ที่เด็กรู้จัก เด็กปกติเข้าใจและพูดคำศัพท์ได้ไม่ถึง ๑๐ คำ เมื่ออายุ ๑ ปี แต่เมื่ออายุ ๒ ปี เด็กรู้จักคำศัพท์มากกว่า ๑๐๐ คำ และเมื่ออายุ ๔ ปี จะรู้จักคำศัพท์มากกว่า ๑,๐๐๐ คำ ดังนั้นจำนวนคำศัพท์ที่เด็กเข้าใจและพูดได้ จึงเป็นข้อบ่งชี้อย่างหนึ่งว่าเด็กพูดล่าช้าหรือไม่

๓. ประเภทของคำศัพท์ที่เด็กรู้จัก เด็กปกติเข้าใจและพูดคำศัพท์ได้หลายประเภท ได้แก่ คำนามบอกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ อวัยวะของร่างกาย ชื่อพืชผัก ผลไม้และอาหาร ชื่อสี คำที่บอกความรู้สึกสัมผัส สถานที่ ทิศทาง

เวลา ขนาด จำนวน ระยะทาง กิริยาอาการ คำวิเศษณ์ คำบุพบท และคำสันธาน เด็กปกติทั่วไปเรียนรู้คำนามได้ก่อนคำประเภทอื่น คำนามที่เด็กเรียนรู้ในช่วงขวบปีแรกของชีวิต มีอัตราสูงกว่าคำประเภทอื่น เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น จำนวนคำนามที่เด็กเรียนรู้จะมีอัตราส่วนลดลง แต่จะมีการเรียนรู้คำประเภทอื่น ๆ เป็นอัตราส่วนที่สูงขึ้น ดังนั้นถ้าเด็กคนใดเข้าใจและพูดคำศัพท์ได้เฉพาะบางประเภท เช่น รู้จักแต่คำนามที่เป็นชื่อสัตว์มากมายหลายชนิด ส่วนคำประเภทอื่น ๆ ไม่รู้จัก แสดงว่าเด็กมีการพัฒนาคำศัพท์อยู่ในวงจำกัด บ่งชี้ว่าเด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่ล่าช้า ในการพิจารณาว่าเด็กคนใดพูดล่าช้าอย่างผิดปกติต้องพิจารณาถึงเกณฑ์ทั้ง ๓ ประการร่วมกัน

สาเหตุ

เด็กที่พูดล่าช้าเกิดจากสาเหตุหลายอย่าง สาเหตุที่สำคัญ ๆ สรุปได้ ๕ อย่าง

๑. ประสาทหูพิการมาแต่กำเนิด เด็กที่มีประสาทหูพิการมาแต่กำเนิด มีปัญหาด้านการรับรู้และเรียนแบบการพูด เนื่องจากการรับฟังไม่ปกติ ทำให้ได้ยินคำพูดของผู้อื่นไม่ชัดเจน จึงเรียนรู้คำศัพท์ได้อย่างจำกัด เด็กที่มีประสาทหูพิการจะเริ่มพูดช้ามากเพียงใด ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของหูที่พิการ ระยะเวลาที่ตรวจพบว่าเด็กมีหูพิการ และอายุเมื่อเริ่มต้นได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา และการพูด

๒. สมอพิการมาแต่กำเนิด เด็กที่มีพยาธิสภาพทางสมองมาตั้งแต่เกิด สมอส่วนที่ควบคุมเกี่ยวกับการพูดผิดปกติ ทำให้เด็กพูดได้ไม่สมอายุ หรือพูดไม่ได้เลย บางคนมีสภาพร่างกายผิดปกติด้วย เช่น ในรายที่มีพยาธิสภาพทางสมองที่ควบคุมการประสานงานกับของกล้ามเนื้อ เมื่อมีความผิดปกติที่สมองส่วนนี้ มีผลทำให้การเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพูด ไม่ประสานกันด้วย ทำให้เด็กพูดไม่ชัดร่วมกับการเริ่มพูดช้า

เด็กที่สมองพิการบางรายพูดไม่ได้ แต่เข้าใจคำพูดของผู้อื่น บางรายพูดได้บ้างแต่มีปัญหาการเข้าใจคำที่พูดของผู้อื่นทั้งที่เด็กเหล่านั้นมีการได้ยินเป็นปกติ

๓. ปัญญาอ่อน เด็กปัญญาอ่อนเริ่มพูดล่าช้าเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของเด็ก ถ้าปัญญาอ่อนอย่างรุนแรง จะพูดไม่ได้เลย

๔. ปัญหาทางอารมณ์และจิตใจ อาจเป็นปัญหาเกี่ยวกับการอิจฉากันระหว่างพี่น้อง การแสดงความรักลูกไม่เท่ากันของพ่อแม่ ตามใจเด็กมากเกินไป พ่อแม่เข้มงวดกับเด็กมาก หรืออาจเป็นปัญหาทางจิตใจของเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กที่อยู่ตามสถานสงเคราะห์ เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพทางร่างกาย เจ็บป่วยบ่อย ๆ ตลอดจนเด็กที่เป็นโรคจิตประเภทต่าง ๆ เช่น การขาดปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (autism) โรคจิตในวัยเด็ก เด็กเหล่านี้การรับฟังเป็นปกติแต่ไม่สนใจฟังคำพูด และไม่พูดสื่อสารกับคนอื่น บางคนเริ่มพูดช้า และเลียนคำพูดของผู้อื่นโดยไม่ใช้คำพูดของตัวเอง

๕. ขาดการกระตุ้นทางภาษาและการพูดที่เหมาะสม เด็กที่พูดช้าจากสาเหตุนี้ เป็นเด็กที่ไม่มีคามผิดปกติทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา แต่เป็นเด็กที่ขาดแรงจูงใจในการใช้คำพูดสื่อสารกับผู้อื่น เนื่องจากได้รับการตอบสนองต่อความต้องการโดยไม่ต้องพูด เด็กจึงไม่เห็นความสำคัญของการพูด เด็กบางรายอาจไม่ได้รับการกระตุ้นทางภาษาและการพูดที่เหมาะสม เนื่องจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กไม่ได้ส่งเสริมการพัฒนาภาษาแก่เด็ก เช่น ในรายที่มีพี่เลี้ยงที่ไม่ช่างพูด มักปล่อยให้เด็กเล่นของเล่นตามลำพัง หรือกระโดดโลดเต้นโดยไม่สนใจพูดกับเด็ก หรือบางรายที่มีพี่เลี้ยงเป็นคนที่ช่างพูด มักพูดแทนเด็กหรือพูดกับผู้อื่น โดยไม่สนใจพูดกับเด็ก ทำให้เด็กไม่มีโอกาสได้ใช้คำพูดสื่อสารกับผู้อื่น

๖. เด็กที่บกพร่องทางการได้ยินหรือสูญเสียก่อนมีภาษาพูด

เด็กที่อายุ ๒ ปีแล้วยังไม่พูด เป็นเด็กที่พูดล่าช้าผิดปกติ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากสาเหตุใด ๆ ข้างต้น หรือหลายสาเหตุร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดเป็นปัญหาซ้ำซ้อนยิ่งขึ้น

การแก้ไข

สิ่งแรกที่ควรทำ คือ การพาเด็กไปพบแพทย์และนักแก้ไขการพูด เพื่อการตรวจวินิจฉัยหาสาเหตุของการพูดล่าช้า การทราบสาเหตุทำให้สามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ไขได้อย่างเหมาะสม ในกรณีที่เด็กพูดล่าช้าจากประสาทหูพิการ บางรายอาจใช้เครื่องช่วยฟังได้ ส่วนเด็กที่พูดล่าช้าจากสาเหตุอื่น ควรได้รับการช่วยเหลือแน่นอน ๆ ด้วยการกระตุ้นพัฒนาการด้านต่าง ๆ จากนักจิตวิทยาพัฒนาทางภาษาและการพูดจากนักแก้ไขการพูด ในกรณีที่ต้องได้รับการรักษาด้วยยาบางอย่าง เช่น เด็กสมองพิการ เด็กปัญญาอ่อน เด็กออทิสติก ก็ควรได้รับคำแนะนำให้พบแพทย์เฉพาะทาง นอกจากพบบิดามารดา และผู้ปกครองของเด็กเหล่านี้ ควรได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กเมื่ออยู่ที่บ้านด้วย

การแก้ไขด้านการพูด เน้นในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและการพูด โดยเริ่มทำการช่วยเหลือโดยเร็ว ใช้หลักการเรียนรู้ และพัฒนาการทางการพูดของเด็กปกติเป็นแนวทาง บิดามารดาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กต้องแสดงให้เห็นความสำคัญของการพูด ปล่อยให้เด็กสนใจคำพูด ใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการพูด ได้แก่ การกระตุ้นด้วยเครื่องเล่นที่มีเสียงการพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน สอนให้เรียกชื่อสิ่งของที่คุ้นเคย ชื่ออวัยวะของร่างกาย ร้องเพลงกล่อมเด็ก ทำท่าประกอบเพลง เล่านิทานจากภาพ สอนร้องเพลงหรือท่องโคลงกลอนสำหรับเด็ก เล่นเกมส์ที่ใช้คำพูด เช่น ยีสืบคำถาม เด็กที่พูดล่าช้าเหล่านี้ต้องได้รับการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง และกระทำอย่างสม่ำเสมอ มีกิจกรรมหลายอย่างในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ภาษาโดยไม่รู้ตัว ถ้าผู้เลี้ยงดูเลือกให้เหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์ ก็ใช้เป็นกิจกรรมในการสอนภาษาและการพูดได้เป็นอย่างดี นักแก้ไขการพูด จะช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมและวิธีปฏิบัติต่อการกระตุ้นการพูด แต่บุคคลในครอบครัวจะต้องพยายามทำตามคำแนะนำอย่างสม่ำเสมอด้วย จึงจะได้ผลดี

บรรณานุกรม

- พูนพิศ อมาตยกุล และคณะ. โสตสัมผัสวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : คลินิกโสตสัมผัสและการพูด ภาควิชาจักษุวิทยา และวิทยาโสต นาสิก และลาริงซ์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๒.
- รจนา ทรรทรานนท์ และคณะ. เมื่อถูกหูพิการจะอย่างไร. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพฯ : บริษัทรักสิปปี้ จำกัด, ๒๕๒๘.
- รจนา ทรรทรานนท์, ชนัดถ์ อาคมานนท์, สุมาลี คีจังกิจ. ความผิดปกติทางการพูด. กรุงเทพฯ : บริษัทรักสิปปี้ จำกัด, ๒๕๒๕.
- Berry, M.F., J. Eisenson **Speech disorders : Principles and Practices of Therapy**, New York : Appleton - Century Crofts, 1956.
- Darley, F.L. **Evaluation of Appraisal Techniques in Speech and Language Pathology**, Phillipps : Addison - Wesley Publishing Company, Inc., 1979.
- Van Riper, C. **Speech Correction : Principles and Methods**, 6th ed. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall Inc., 1978].